

РАЗПРОСТРАНЯВАНЕ НА НАУЧНИ ЗНАНИЯ В ГР. ВАРНА

Масис Хаджолян

Резюме. Докладът има за предмет структурите и формите за разпространяване на научни знания в гр. Варна. Използван е историческият подход за да се направи обзор на дейността на варненските лектори, обединени в Съвет за лекционна пропаганда, а по-късно в дружество "Георги Кирков".

Ключови думи: знания, секции, отрасли на науката.

При предходните обществени условия хората на словото са ангажирани да разпространяват научни знания сред населението и с това да изпълняват културната си мисия. Във Варненският регион началото е сложено през 1063 година, организирано и ръководено от Върховния читалищен съвет, а от 1968 година, след неговото закриване, тази задача се изпълнява в системата на Отечествения фронт чрез съвети за лекционна пропаганда. През 1971 година се учредява обществена организация на лекторите - дружество за разпространяване на научни знания "Георги Кирков". Въпреки силната идеологизация на нейния устав, в съответствие с изградените в страната обществени отношения, една от главните насоки на дейността на дружеството е да популяризира конкретни икономически, научно-технически, естествонаучни, педагогически, правни, здравни и други знания. Уставът предвижда стройна структура на дружеството с Национална конференция, Републикански съвет и негово изпълнително бюро - в центъра, окръжни, общински и районни съвети с пленуми и бюра - по места. Дава се възможност и за създаване на отделни звена във висши училища и други научни институти.

Във Варненски окръг дружеството се учредява на конференция на 23 март 1972 година. Изнася се доклад от председателя

на последния Окръжен съвет за лекционна пропаганда Ставри Бурназов. В него се отчита извършеното през периода 1968-1972 година - педагогическата просвета на родителите съвместно със Съюза на учителите, разпространяването на исторически знания, относно културното наследство във Варненския край, националната гордост и против чуждопоклонството и националния nihilизъм, равнодушието, международния живот, държавни и правни знания, както и знания по точните науки. Съветът за лекционна пропаганда оставя на новото дружество стотици лектори и десетки хиляди изнесени лекции. Отправя се благодарност към най-активните лектори (1).

Учредителната конференция избира пленум на новосъздаденото дружество пленум. Избират се бюро и се създават 11 научно-методически съвети по философия, икономика, педагогика, исторически и военно-патриотични знания, международни отношения, държава и право, литература, изкуство и култура, астрономия, физика и математика, биология и медицина, селскостопански знания. Първото бюро, като изпълнителен орган на дружеството, се състои от доц.к.ист.н.Петко Близнаков-председател, доц.к.ист.н.Стела Цанкова, Атанас Стоянов-секретар и членове: Иван Александров, заслужил деятел на културата Белчо Николов, ст.преп.

Георги Митев, Марин Тодоров, Тодор Димитров, Енчо Русинов, кфн Македония Коларова, проф. Стефан Цонев.

В град Варна се формира общински съвет със секции по отрасли на науката. В окръга лекционната дейност разполага с над 1300 лектори, като само във Варна са 600. Създават се и местни дружества в научни институции.

На 26 май 1977 година се учредява дружество във Висшия институт за народно стопанство "Димитър Благоев". Такива дружества (общо 8) се учредяват и в други учебни заведения и Института по корабостроене.

Количественият критерий на дейността е един от показателите за нейната активност. Във Варна ежегодно се изнасят около 12 хиляди лекции по местоживее и месторабота. Разнообразяват се формите на лекционна дейност. Отбелязват се исторически дати, провеждат се месеци на науката, изграждат се народни университети - с профсъюзите, народни правни факултети - с профсъюзите и младежките организации, правят се срещи на въпроси и отговори в кварталите, дискусии по нравственото възпитание, семинари, научни конференции, градски лектории по изкуствата, кинолектории, вечери на специалности, обща градска лектория и др. В сферата на икономиката лекциите обхващат теми относно производителността на труда, научната организация и управлението на производството, участието на България в международното разделение на труда, ефективността на икономиката, качеството на продукцията. Научно-техническите знания се представят с теми за научно-техническия прогрес, изучаване и прилагане на челния опит. Лекциите по педагогика обхващат теми за отношенията между родители и деца,

професионалното ориентиран, подготовката на млади кадри. Лекциите по въпроси на държавата и правото имат за предмет правните отношения, дейността срещу престъпността, правонарушенията и другите отрицателни прояви. Изнасят се лекции на здравна тематика, както и по международната политика, история и философия.

Въпросът за разнообразяване на формите на лекционна работа се свързва с обхвата на нейните обекти. Години наред се поставя въпроса за приобщаване на младежки аудитории. Една от използваните мерки е съвместната работа на дружеството с други обществени организации чрез приемане и изпълнение на тематични планове. Лекционната дейност обхваща широк кръг потребители на знания. Само през 1980-1981 година те наброяват близо 843 хиляди души т.е. всеки варненски гражданин е няколкократно слушател и участник в тази дейност. Постоянно се работи за подобряване на качеството на тази дейност. Обсъждат се нейните основни компоненти - увеличаване и подобряване на лекторския състав, повишаване на тяхната квалификация, полагане на грижи за новите и младите лектори, използване на технически нагледни средства, отчитане интересите на потребителите, осигуряване на обратната връзка с тях, обогатяване на съдържанието на лекциите, свързване на теорията с практиката. В тази насока, във ВИНС се създава школа за млади лектори, изгражда се система за картотекиране, атестиране и частично хонорироване на лекторите. Във висшите училища се формират факултети за обществени професии.

От самото начало дружеството приема самокритичния подход при самооценяване на дейността си от структурата на Отечествения фронт. През 1972 година се посочва като

слабост неизползването на нагледни и технически средства, през 1973 г.-слабата обратна връзка за качеството на лекционната пропаганда, през 1974 г.-незадоволителното разпространяване на научно-технически знания особено сред младежта, както и на други точни науки (физика, математика, медицина, биология, селскостопански науки, химия), недостатъчната критика на слабостите в икономиката (намаляване на плановете, неизпълнението им по всички показатели, ниското равнище на трудовата дисциплина, разхищения на суровини и др.). През 1976 г. се обръща внимание за това, че в икономическата тематика не се популяризира челния опит, качеството и ефективността на икономиката, теорията не са свързва със стопанската практика. Отново с поставя въпроса за разширяване на предоставените знания по математика, физика, както и по педагогика. През същата и през 1979 година се разглеждат съществените въпроси за качеството на лекционната работа. Прави с упрек, че не винаги лекциите носят достатъчно информация, не се съобразяват с характера и интересите на аудиториите, в редица случаи формата на изложение е скучна, съдържанието-елементарно или обратно-неразбираемо. Въпросът за нагледните средства е отново дискутиран. Констатира се недостатъчно присъствие на граждани по местоживееене и, че не е извършено атестиране на лекторите, а през 1983 година - че лекционната работа не обхваща редица потребителски групи, тя е недостатъчна и сред селската, армейската младеж, техническите кадри и особено-художествено-творческата интелигенция. Отново се поставят въпросите за нагледните средства, разминаването с потребностите на потребителите на знания и липсата на система за тяхното проучване.

От отчетните данни на дружеството се вижда, че по всеки клон

на знанието се създава кръг от активни лектори, които допринасят за осъществяване на неговите цели.

Дружеството прекратява своята дейност през м.март 1990 година.

Организираната мащабна лекционна дейност остава като част от историята на културния живот на Варна. Тя има всеобхватно познавателно съдържание, насочено към овладяване човешката духовност и към съответно цивилизационно поведение. Жалко е, че с някои изключения, тя престана да бъде организиран обществен феномен. Живото слово има своето място и не може да бъде заместено от съвременните технически и други средства за информация. При добра воля много нейни форми могат успешно да се прилагат. Стремещът към познание и борбата за и между идеи съпътстват човешкия живот и разумното общество би трябвало да им дава тласък и простор на действие.

Бележки:

1. В доклада на окръжната учредителна конференция на дружество "Георги Кирков", изнесен на 23 март 1972 г. се изразява благодарност на доц. Белчо Николов, проф. Васил Ранков, проф. Марко Вълканов, доц.кин. Петър Близнаков, доц.кин. Стела Цанкова, доц.кин. Васил К.ст.пр. Христо Ганев, Кина Хаджиева, Георги Петров, Никола Ангелов, Кръстю Кръстев, Стефан Лилов, Тотка Тодорова, Грозю Грозев, Методи Мутафов, Иван Стефанов, Борислав Герински, Масис Хаджолян, Трифон Генов, Любомир Драганов, Николай Петров, Георги Георгиев, Анна Николова, Стефан Недялков, Любен Керчев, Иван Атанасов.

Основни източници на изложението са документите относно дружеството, съхранявани в окръжния държавен архив-Варна (фонд 1151).

За контакти:

доц. Масис Хаджолян, доктор по право,
Варна. e-mail:masisbg@yahoo.com